

Számos kiállítást rendezhetett volna, de sohasem erőltette. A hazai bányavárosokban több kiállítása volt. A Soproni Tavaszi Fesztiválon és máshol is mindig kiváló művészettörténészek értékelték bemutatkozásait. Legnevezetesebb a Selmechányán 1995 szeptemberében, a Nemzetközi Kultúra és Világörökség napján rendezett, Sopron város műemlékeit bemutató kiállítás volt, rangos nemzetközi társaság előtt. Az eseményt a magyar és szlovák televízió is közvetítette.

Városunk lakóinak többsége, ha személyesen nem is, de látásból ismerte Tamást, aki szinte minden rendezvényen megjelent masinájával. Családi élete példás volt. Klára asszony, a rohanó életmódhoz alkalmazkodva segítette Tamás munkáját. Fiaik különleges modern hivatást választottak: Róbert Internet-szerkesztő, Norbert programszervező; saját szakmájukban mindketten országos elismertséget szereztek.

Tamás személyében olyan embertől fosztott meg bennünket a sors, akitől idegen volt a karriervágy. Tevékenysége elismeréseként az 1999. évben a Magyar Köztársasági Érdemkeresztet, 2000-ben szülővárosától a Millenniumi Emlékérmét kapta.

Lobenwein Tamás a soproni fotósok egyedülálló, jellegzetes alakja volt. Munkásságát nehéz lenne túlbecsülni. Az általa többszöröseire növelt „Lobenwein archívum” Sopron városának és Magyarországnak is örök érték marad. Búcsúzásként leírom: míg a szobrászok és festők alkotásai múzeumokban bármikor felkereshetők, a fotóművészek képei nem élveznek hasonló, állandó bemutatást, kiváltságot. Az ön-kormányzat megrendelésére 2004. év decembere óta Lobenwein Tamás három darab 2x1 méter nagyságú, színes városfotója fogadja a polgármesteri váró előterében a rácsodálkozó ügyfeleket, bel- és külföldi vendégeket. Aki Tamásra emlékezve, művészi szellemével és tehetségével találkozni óhajt, a soproni városházán megteheti.

2005. LIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM / 318 Soproni Könyvespolc

318 Soproni Könyvespolc

2005. LIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM / 318 Soproni Könyvespolc / Molnár Antal: Mayer László – Tilcsik György (szerk.): Egy emberöltő Kőszeg szabad királyi város levéltárában. Tanulmányok Bariska István 60. születésnapjára. Szombathely, 2003.

Molnár Antal: Mayer László – Tilcsik György (szerk.): Egy emberöltő Kőszeg szabad királyi város levéltárában. Tanulmányok Bariska István 60. születésnapjára. Szombathely, 2003.

A történetírás műfajai, fórumai folyamatosan változnak. egy-egy jelentősebb tudós vagy kultúrpolitikus (például Klebelsberg Kunó, Károlyi Árpád, Berzeviczy Albert vagy Békefi Remig) tiszteletére ugyan már a század első felében is kiadtak tisztelgő köteteket, de a német nyelvterületen olyannyira elterjedt *Festschrift* igazából csak az elmúlt 30 évben vált a magyar történetírás egyik igen gyakori, már-már rendszeresen megjelenő fórumává. Napjainkra eljutottunk oda, hogy történész legyen a talpán, aki az egyetemek, főiskolák, közgyűjtemények, vagy éppen egyházi intézmények által kiadott emlékkönyv-dzsungelben kiismeri magát, és az éppen aktuális kutatási témájára vonatkozó (olykor

valóban alapvető fontosságú) tanulmányokat megtalálja.

Az eligazodást több tényező is hátráltatja: a kis példányszám és a korlátozott terjesztés miatt ezek a tanulmány-gyűjtemények sokszor a közkönyvtárakban is elérhetetlenek, létezésükről nem ritkán csak a közreműködők önhivatkozásaiból értesülhet a szakma. A szerzők kiválasztása leginkább a személyes kapcsolatok mentén történik, szinte kizárólag pályatársak, barátok, tanítványok alkotják a szerzőgárdát. Ennek a körülménynek a szép emberi gesztus mellett persze megvan az a hátránya, hogy a kötetek pedig: kronológiai síkon (kis túlzással) az őskortól napjainkig terjednek, tematikailag pedig még vegyesebb képet mutatnak, olykor szubjektív visszaemlékezésekkel és szépirodalmi betétekkel színesítve az amúgy is tarka képet. A franciául találóan *Mélange*-nak nevezett műfaj termékei így többször az ünnepelt köszöntése mellett a kollégák írásainak temetőivé is váltak. Ezen a helyzeten kíván segíteni az Eötvös Collegium Történész Műhelyének vállalkozása: a jövő évre elkészítik és közléteszik a történeti vonatkozású emlékkönyvek repertóriumát.

A Bariska István kőszegi levéltárigazgatót köszöntő kötet több szempontból is kiemelkedik az elmúlt évek átlagos emlékkönyveinek sorából. Mindenekelőtt impozáns terjedelmű és külső megjelenésre is szemet gyönyörködtető alkotás: 600 oldal merített papíron, kemény kötésben, a gondosan kiválasztott és szépen lefotózott címlap-illusztrációval (Kőszeg városa egy 18. századi fogadalmi képen) önmagában is a könyvespolc díszévé teszi a művet. De tartalmi szempontból is jól átgondolt munkáról beszélhetünk: a 35 szerző ugyanis nem az emlékkönyvi átlagnak megfelelő egyveleget rakott össze, hanem legnagyobb részük az ünnepelt kutatási területének, Kőszegnek és régiójának történetével kapcsolatos kutatási eredményeit tette közzé; a gyűjteménynek különösen is erős a város- és uradalomtörténeti oldala. Így a kötet valójában átmenet egy regionális történeti tanulmánykötet és az emlékkönyv között. Ez a 319 műfaji keveredés igen jól tett a műnek, hiszen a szerkesztők és a szerzők a régió történetének kutatói számára megkerülhetetlen alapművet tettek le az asztalra, amely ily módon – sorstársaitól eltérően – már csak emiatt sem maradhat ki a történeti kutatás vérkeringéséből. Bariska István pályafutásának és munkásságának, illetve Kőszeg és környezete regionális kapcsolatainak köszönhetően a szerzők között több osztrák, szlovén és horvát tudóssal is találkozunk: ez a tény is beszédesen igazolja az államhatárok által szét nem választható régiók közös kutatásának fontosságát.

A nagyjából homogén tematika miatt a szerkesztők a tanulmányokat kronológiai sorba rendezték el. A három köszöntő (Markó Péter Vas megyei közgyűlési elnök, Kuntner Ferenc kőszegi polgármester és Söptei Imre kőszegi levéltáros kolléga) után következik a négy középkori, tizenhat kora újkori, tizenkét 19–20. századi dolgozat; a kötetet három, a témája miatt a kronológiai rendbe nem illeszthető tanulmány, végül az ünnepelt bibliográfiája zárja.

A nyitó tanulmányban Herényi István nyugalmazott törvényszéki bíró, Vas megye ismert helytörténésze Kristó Gyulának a honfoglalással kapcsolatban vallott nézetei felett kiobbant vitához szól hozzá, kutatási területének megfelelően nyugat-magyarországi példák segítségével (21–26). Solymosi László egyetemi tanár a középkori társadalomfelfogás alapvető dichotómiáját: a szabadság és a szolgaság kérdését vizsgálja a Szent István kori Magyarországon. Elsősorban a kettősség jogi és funkcionális felfogását állítva értelmezése középpontjába, megerősítve Bolla Ilonának a szabadság középkori értelmezésével kapcsolatos kutatási eredményeit (27–35). Walter Brunner nyugalmazott levéltár-igazgató a magyar és osztrák történetírás eredményeit összefoglalva, és mindenekelőtt Jakob Unrest krónikájára és a stájerországi levéltárak anyagára támaszkodva mutatja be a magyarok stájerországi, Mura menti katonai akcióit és azok hatását Mátyás uralkodásának utolsó évtizedében (37–53). Kubinyi András akadémikus a magyarországi királyi szabad városok országrendiségének kérdését vizsgálja a középkor végén. A korábbi szakirodalom megállapításaiból és saját, négy évtizedes kutatási tapasztalataiból kiindulva megállapítja, hogy a városok 15. századi előzmények után igazából csak 1526 után számítottak országrendnek, korábban rendi jogaik érvényesítését ők maguk sem látták

fontosnak (55–70).

A kora újkori tanulmányok blokkját a zágrábi egyetem dékánjának, Neven Budaknak az írása nyitja. Budak a városi kultúra jelenlétét, pontosabban inkább annak hiányát vizsgálja a 16. századi Északnyugat-Horvátországban. A szerző a török által el nem foglalt Horvátországban mindössze két települést tekint városi jellegűnek: Zágrábot és Varasdöt. Ugyanakkor különböző megfontolások miatt a két említett város kultúráját sem tartja városi jellegűnek. Zágráb szabad királyi városi ranggal rendelkező polgárvárosa, Gradec a 16. században általános gazdasági és társadalmi válságon ment keresztül, amely súlyosan éreztette hatását a kulturális feltételek romlásában is. Ezzel szemben a török határtól távolabbra került Varasd demográfiai és gazdasági szempontból is megelőzte Gradecet, ennek művelődéstörténeti vetülete a varasdi irodalmi kör létrejötté. Ugyanakkor Budak rámutat: ez az írói csoport sem hozott létre valódi városi irodalmat, és a képzőművészetben is alig talált polgári vonásokat mutató alkotásokat (71–80).

Harald Prickler nyugalmazott levéltáros egy 16. századi úrbéri konfliktust ismertet a kőszegi uradalomban. Kőszeg a 1445-től közvetlen Habsburg fennhatóság alatt állott, ugyanakkor a 16. században zálogbirtokosai magyar főurak voltak. A század második 320felében a Jurisics család kezén volt az uradalom, amelynek jobbágysai a túlzottan ítélt terhek miatt a császárhoz és az alsó-ausztriai kormányzervekhez fordultak. A hosszú éveken át húzóódó, engedetlenségi mozgalmakkal nyomatókósított úrbéri pert a szerző a térség mezőgazdasági változásai által kiváltott paraszt-mozgalmakkal rokonítja, amelyek elsősorban a majorsági gazdálkodás kiterjesztése miatti robotteher-növekedés miatt robbantak ki (81–99). Pálffy Géza, a MTA Történettudományi Intézetének munkatársa a híres német hadvezér, Lazarus Freiherr von Schwendi magyarországi kapcsolatait mutatja be. Schwendi két évtizedes nyugat-európai szolgálat után került a magyarországi hadszíntérre, ahol 1565 és 1568 között felső-magyarországi főkapitányként hadjáratai során és szervezőmunkájával megszilárdította a keleti országrész védelmi rendszerét. A gyakorlati hadvezetés mellett jelentős hadtudományi munkásságot is végzett, bázeli és strassburgi tanulmányainak köszönhetően magas szintű humanista műveltséggel rendelkezett, kapcsolatban állt a korabeli magyarországi szellemi elit több képviselőjével is, és a Magyarországon szolgáló német főtisztekhez hasonlóan támogatta a reformáció lutheri irányzatát (101–120).

Varga J. János, a MTA Történettudományi Intézetének főmunkatársa a dunántúli végvidék 16–17. századi vallási változásait vizsgálja, elsősorban Thury Etele és Payr Sándor monográfiái, illetve Iványi Bélának a Batthyány-levéltár dokumentumaiból összeállított forráskiadványa alapján (121–135). Hasonló témakört érint, de elsősorban a német kutatás eredményeit és terminológiáját a nyugat-magyarországi viszonyokra alkalmazva Gustav Reingrabner, a bécsi egyetem evangélikus teológiai fakultásának tanára. A német történetírásnak a felekezeti képződéssel (*Konfessionsbildung*) és a felekezeti tényező mindenre kiterjedő hatásával (*Konfessionalisierung*) kapcsolatos elgondolásainak kritikai recepcióját a magyar történetírás mindaddig nem végezte el, sőt igazából még megfelelő mélységű historiográfiai áttekintés sem készült. Pedig az eltérő adottságok ellenére ennek a paradigmának az átgondolt alkalmazása a magyarországi reformáció, katolikus reform és ellenreformáció történetének vizsgálatát újabb, nemzetközileg is értelmezhető távlatokba helyezhetné. A recepció kezdeti nehézségeit egyébként Reingrabner tanulmánya is jelzi: a magyar terminológia hiányából adódó fordítási nehézségek (pl. a definiálatlan és teljesen magyartalan „konfesszionálás” kifejezés), illetve a sokszor nehézkes elméleti megfontolások túlsúlya a megközelítésmód doktrinésége mellett a hazai kutatás elmaradásaira is felhívja a figyelmet (137–154).

A következő tanulmányok konkrétan Kőszeg és közvetlen környékének múltjához kapcsolódnak. B. Benkhard Lilla régész Kőszeg déli védműveit mutatja be, a régészeti emlékegyet mellett képi és írott források alapján, számos illusztrációval (155–176). Johann Seedorf nyugalmazott levéltár-igazgató a

kőszegi uradalom újkori történetének egyik kulcsfontosságú eseményét, az Esterházy Pál herceg általi megvásárlásának históriáját beszéli el (177–181). Dominkovits Péter soproni levéltáros a nyugat-dunántúli köznemesség társadalomtörténetével kapcsolatos kutatásainak újabb eredményeit mutatja be tanulmányában. Vas vármegye kora újkori archontológiájának összeállítása során végzett anyaggyűjtésének egyik fontos hozadékát: Káldy Péter alispán családját, személyét, hivatali működését, társadalmi kapcsolatrendszerét ismerteti, több általános érvényű tanulságot is megfogalmazva a vármegyei tisztviselés és a familiárisi viszonyrendszer összefüggéseiről, illetve a vármegyei köznemesség tipológiájának lehetséges irányairól (183–206). Gerhard Pferschy nyugalmazott levéltárigazgató az 1664. évi 321szentgotthárdi csatának a térségre való hatásaival foglalkozik. Fürstentfeld környéke súlyos károkat szenvedett a császári csapatok beszállásolása miatt, a feszültségek olykor nyílt konfliktussá fajultak. Ezek közül az egyik esetről ír a szerző: Rehgrub községben a parasztok beszállásolt katonákat mészároltak le. A bűnügy tárgyalása során hozott enyhe ítéletek arra engednek következtetni, hogy az amúgy is feszült helyzetet a városi tanács és a földesurak sem akarták tovább fokozni (207–213).

A következő két tanulmány az 1672 és 1681 közötti évtized ellenreformációs és abszolutisztikus intézkedéseknek a városi tisztújításokra kifejtett hatásával foglalkozik. Tóth Attilának, Bariska István tragikus hirtelenséggel elhunyt tanítványának 1988-ban írott és máig kiadatlan szakdolgozatából (Ellenreformáció, abszolutizmus és a városok, Kőszeg 1672–1684) a szerkesztők a városi jegyzőkönyvek elemzésén alapuló, a kőszegi tisztújításokat bemutató fejezetet tették közzé. A Magyar Kamara 1672-től a királyi parancs értelmében küldöttei közreműködésével törekedett a városi tisztikar és a tanács katolikus jellegének biztosítására, részben a nemesek hivatalba emelésével, részben a városi polgárság tagjainak áttérítésével (215–228). H. Németh István, a Magyar Országos Levéltár levéltárosa szélesebb összefüggésben tárgyalja az abszolutista állam várospolitikáját a felső-magyarországi városok 1681. évi tisztújításának példáján. A szerző a rekatolizációs törekvéseket az abszolutizmus modernizációs programjának kereteiben helyezi el, amely az egy állam – egy vallás alapelveinek érvényesítésén túl a városok adóztatásának hatékonyabbá tételét is sikeresen előmozdította. A függelékben az egyetlen ismert, a kamarai biztosok jelenlétében lefolytatott felsőmagyarországi szabad királyi városi tisztújításról felvett jegyzőkönyv szövegét olvashatjuk (229–254).

Mentényi Klára művészettörténész egy 17. századi kőszegi ház történetének feltárható elemeit nyomozta ki: a falkutatás eredményeinek ismertetésén túl kiaknázza a városi levéltár dokumentumait, sőt foglalkozik az épület kutatásának tanulságos históriájával is (255–276). Gerald Schlag nyugalmazott múzeumigazgató az Erdődy Lajos gróf által Monyorókeréken 1775-ben alapított szabadkőműves páholy történetét tárgyalja. Elsősorban Abafi Lajos monográfiája alapján ismerteti a páholy históriáját az 1786. évi, II. József által elrendelt feloszlításig, és egy 1785-ben összeállított nyomtatott jegyzék alapján felsorolja a tagjait is (277–294). Wolfgang Gürtler kismartoni néprajzkutató a Kőszeg városa és a mai Burgenland területén fekvő falvak kézművesei közötti kapcsolatokról ír: részben a falusi kézművesek városba költözésére, részben pedig a vidéki mestereknek a városi céhekbe való felvételére és a földesúri céhekkel való kapcsolatokra hoz példákat (295–300). Tirnitz József nyugalmazott soproni levéltáros egy sajátos Soproni társadalmi kategória történetét követi nyomon. A „gazdapolgár” (Wirtschafts-bürger) fogalmát a soproni szőlőművesek alkották meg saját maguk „polgári” megnevezésére, és az 1780-as évektől találkozunk vele a polgárkönyvekben (301–305). Rudolf Kropf linzi egyetemi tanár a szalonaki uradalom kézművesiparát vizsgálja, és elsősorban a nagybirtok hatását igyekszik kimutatni a céhes ipar fejlődésében (307–319). Norbert Frank nyugalmazott könyvtárigazgató a kőszegi uradalom állapotát ismerteti 1802-ben, az Esterházy család hercegi ágának levéltárában található részletes leírás alapján, bemutatva az uradalom igazgatásának személyzetét, a falvak úrbéri szolgáltatásait, a hozzájuk tartozó legelőket és erdőket, a majorsági földeket és egyéb földesúri haszonvételeket, valamint a templomokat és iskolákat (321–343).

322 Bácskai Vera nyugalmazott egyetemi tanár általánosabb érvénnyel vizsgálja a tágabb régió, Észak-Dunántúl piackörzeteit és központjait a 19. század első felében. A szerző húsz évvel ezelőtt Nagy Lajossal közösen írott monográfiájában az 1828. évi összeírás alapján országos viszonylatban vizsgálta a kérdést, jelen tanulmányában pedig regionális szinten mélyíti el a kötet tanulságait. A különböző szinteken álló piacközpontok és körzeteik sajátosságainak bemutatása után a szerző megállapítja: a Dunántúl északi felének ipara és kereskedelme fejlettebb volt a régió déli részénél, ezért a piacközpontok száma és tagoltsága is nagyobb volt (345–365). Hasonló gazdaság- és társadalomtörténeti kérdést vizsgál Tilcsik György szombathelyi levéltárigazgató: a szombathelyi zsidók számának alakulását és a kereskedelemben való részvételüket tárgyalja a 19. század első felében, elsősorban a megyei zsidóösszeírások és a városi jegyzőkönyvek alapján. A város zsidó lakossága 1840 és 1848 között a többszörösére emelkedett, a tanulmány ebben a robbanásszerű növekedésben látja az 1848 áprilisában lezajlott szombathelyi zsidóellenes megmozdulások egyik kiváltó okát (367–383). Molnár Ambrus zalaegerszegi levéltárigazgató a Zala vármegyei rendi ellenállás történetét mutatja be az 1820-as években, fő forrását Séllyey Elek főszolgabíró feljegyzései jelentették (385–400). Felix Tobler kismartoni levéltáros az Esterházy család hercegi ága uradalmának 1840. évi lélekösszeírásaiból teszi közzé a Nyugat-Magyarországra vonatkozó részeket. A forrás sajátossága, hogy a lakók plébániai és vallási hovatartozását feltüntető jegyzék nem az egyházi hatóság, hanem Esterházy Antal herceg utasítására készült (401–412).

Halász Imre zalaegerszegi főiskolai tanár Zala megye hivatalnoki karát mutatja be a Bach korszakban, elsősorban társadalomtörténeti szempontból (413–420). Németh Ildikó soproni levéltáros a 19. századi Sopron oktatásügyének modernizációját, azon belül is a reáliskolák és az ipari és kereskedelmi szakoktatás megindulását veszi górcső alá (421–436). Bán Péter egri levéltár-igazgató a köpcsényi uradalom tulajdonosváltásáról ír: a birtokot 1867-ben a súlyos anyagi gondokkal küszködő herceg Esterházy családtól a Batthyány família vásárolta meg, amely az új tulajdonos birtokkomplexumában a század második felében centrális helyre került (437–444). Peter Krajasich nyugalmazott muzeológus hét 19. századi nyugat-magyarországi önkéntes tűzoltóparancsnok életrajzát és arcképét közli (445–453). Melega Miklós szombathelyi levéltáros Szombathely egyik legfontosabb sugárútjának, a vasútállomást a belvárossal összekötő Széll Kálmán utcának a történetét tárgyalja, igen alapos levéltári kutatások alapján. Az utca a dualizmus-kori városépítési lendület impozáns eredménye, amely eklektikus stílusú bérpalotáival ma is a város egyik legmeghatározóbb városképi jelentőségű része. A szerző az utca építéstörténetének, telektulajdonosainak és lakóinak bemutatása után egyenként ismerteti a házakat, építetőiket és építészeit (455–483). Söptei Imre kőszegi levéltáros a nyugat-dunántúli sörfőzés 19. század végi és 20. század eleji történetével ismerteti meg az olvasót, és elsősorban a nagykanizsai, soproni és kőszegi gyárak alapítását és működését vázolja. Mint azt a szerző kimutatja, az egyre rosszabb gazdasági helyzetbe kerülő üzemek számára a banki tőke bevonása és a koncentráció sem hozott átütő javulást (485–507).

Kiss Mária nyugalmazott szombathelyi levéltárigazgató az egyik legjelentősebb 20. századi alapítású magyar női szerzetesrend, a Szociális Testvérek Társasága Vas megyei történetét tárgyalja. A nővérek a megyében 1950-ig Rábahídvégen és Szombathelyen működtek, és jelenleg is két szociális testvér dolgozik a vasi megyeszékhelyen 323(509–520). Peter Pavel Klasinc maribori levéltáros írásában a szlovén és magyar levéltárosok együttműködésének múltját és távlatait vázolja (521–528). Kiss Gábor szombathelyi régész írása szorosan kötődik Bariska István egyik tervéhez: Vas megye történeti atlaszának munkálataihoz. Bár az elképzelés anyagiak hányában nem valósult meg, 2002-ben egy másik Vas megyei kutatási program keretében készültek a megye történetét szemléletes formában bemutató, mellékletként alapvető lexikai és bibliográfiai ismereteket is közlő térképvázlatok. Ezek közül mutat be néhány középkori vonatkozású példát a tanulmány, követendő mintát nyújtva hasonló vállalkozások számára (529–555). A tanulmányok sorát Roland Widder kismartoni könyvtárigazgató

és politológus esszéje zárja nemzetállami határok idejétmúlt jellegéről (557–565).

Az ünnepelt bibliográfiáját Kőbölkúti Katalin könyvtáros állította össze: 1971 és 2002 között összesen 268 bibliográfiai tétel. A szaktanulmányok mellett számos ismeretterjesztő és közéleti írás mutatja az ünnepelt sokoldalú érdeklődését és elkötelezettségét. Ugyanennek bizonyítéka az a 31 írás, amelyek Bariska Istvánról jelentek meg, elsősorban a helyi sajtó hasábjain (567–594).

2005. LIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM / 318 Soproni Könyvespolc / Ötvös Péter: Kovács József László: Lackner Kristóf és kora, 2. kiadás. Sopron, 2004.

Ötvös Péter: Kovács József László: Lackner Kristóf és kora, 2. kiadás. Sopron, 2004.

A 16. század hetvenes évei politikai, hadászati, egyházügyi és kultúrtörténeti szempontból is fontos változásokat hoztak: a nemrég felállított udvari haditanács II. Rudolf parancsára átfogó hadügyi reformot dolgozott ki, a harcászat és a katonai szféra minőségileg megváltozott. A felekezetek ezidőre megalkották már saját – megkülönböztető – szimbolikus irataikat, a politikai, államelméleti tájékozódás pedig az egyre nyugtalanítóbb intellektuális bizonytalanság következtében vált élénkebbé. Ebben az évtizedben születtek csaknem kivétel nélkül azok a nagyformátumú magyarországi személyiségek is, akik a századforduló komoly intézményi és individuális válságából új, maradandónak vélt értékrend felállításával kerestek bizonyosságot. Ez a hetvenes években született generáció rendkívül jól példázza a különböző lehetőségek és eszmények követhetőségét vagy éppen változtatását. Pázmány Péter (1570), tudjuk, nagy erudícióval szolgálta katolikus egyházát s az iskolaügyet, Alvinci Péter (1570), Bocskai Istvánnak és Bethlen Gábornak egyaránt bizalmas embere, a protestáns felekezetek összebékítésén dolgozott. Szenci Molnár Albert (1574) minden magyar nyelvű munkája a *reformata religio* érdekében született. Rimay János (1570 körül) sztoikus bölcselkedés mögé rejtőzött, Nyéki Vörös Mátyás (1575) győri kanonokot pedig az első magyar barokk költőként emlegetjük. Ennek az új támpontokat kereső generációnak emlékezetes tagja Sopron tudós polgármestere, Lackner Kristóf is. Kovács József László könyvében elő is kerülnek a jeles kortársak, Pázmány Pétertől Rimay Jánosig.

Kovács József László szinte pályakezdése óta foglalkozik Sopron korai kultúrájával, műveltségével és irodalmával. E mintegy fél évszázad során végzett aktív levéltári és könyvtári gyűjtőmunkája fölényes forrásismeretet eredményezett, rendkívül magabiztosan mozog Sopron 16–17. századi történelmében, az eseményekről s azok szereplőiről ritka átéléssel tud értekezni. Lackner-monográfiáját már fiatalon [324](#) megformálta, a város közelgő hétszáz esztendő jubileumát, valamint tudós humanista polgármesterének négyszázadik évfordulóját köszöntötte a kiadvánnyal akkor. [244\(244\)](#) A témáról, Lackner Kristóf munkásságáról ez volt az egyetlen nagyobb ívű jól használható elemzés, de mielőtt bekerült volna például a felsőoktatásba is, gyakorlatilag hozzáférhetetlenné vált. A szerző szakfolyóiratokban megjelent tanulmányaiból lehetett inkább tájékozódni, az általa írt életrajzi összefoglalókból, illetve Lackner két érdekes munkájának, egy emblémaszótárnak s egy hieroglifikus címermagyarázatnak faksimile kiadásából, amelyek mintegy negyven oldalas (tehát jól orientáló) kísérő tanulmányát természetesen Kovács József László írta. [245\(245\)](#) De a szűkebb szakma és a szélesebb érdeklődő közönség szerencséjére a Soproni Nemes Tudósok Társasága alapításának 2004-ben volt négyszáz esztendő évfordulója, s Lackner Kristóf e merész és nagyszabású tervére Kovács József László monográfiájának második (természetesen kiegészített) kiadásával emlékeztek a soproniak. Vonzó lehetne mármint a két kiadást párhuzamosan olvasni és a kiegészítéseket alaposabban értékelni, ám ez ehelyütt túl aprólékos fejtegetéssel járna. Az összevetés fontosabb tanulságait röviden még érinteni fogom, most leginkább azonban mégis e második kiadással